

LAUSUNTO

15.10.2024

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI SOSIAALIHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ ANNETUN LAIN 12 JA 16 §:N MUUTTAMISESTA

Ehdotettu sääntely vaarantaa asiakasturvallisuutta

Talentia kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta esittää näkemyksensä hallituksen esityksestä sosiaalihuollon ammattihenkilölain 12 ja 16 §:ien muuttamisesta.

Talentia vastustaa esitystä. Talentia ei hyväksy yhden sosiaali- ja terveysalan säännellyn työvoimapula-ammattissa tilapäisesti toimimisen edellytyksistä säätämistä irrallaan samanaikaisesti käynnissä olevasta hallitusohjelman mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksesta. Talentia edellyttää, että ammattihenkilölakien kokonaisuudistusta valmisteltaessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammatinharjoittamisoikeuksia ja tilapäisesti laillistettujen ammattihenkilöiden tehtävissä toimimista tarkastellaan yhdenvertaisesti eri säänneltyjen ammattihenkilöryhmien kesken.

Esitys perustuu Petteri Orpon hallituksen kehysriihikirjaukseen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoituksesta (28.89.31). Kirjauksen tavoitteeksi oli asetettu kahden miljoonan euron säästöt hyvinvointialueiden rahoituksesta. Valtiovarainministeriö on ilmoittanut Tentalialle säästöjen perustuvan laskelmaan, joka vastaa noin kolmea prosenttia sosiaalityöntekijöiden palkkakustannuksista. Valtiovarainministeriö katsoo, että erityisesti tilapäisesti työskentelevien sosiaalityöntekijöiden ketjutuksen kieltäminen on vaikuttanut muun muassa siihen, että aiemmin sijaisina toimineita työntekijöitä on siirtynyt muualle töihin ja heidän sijalleen on jouduttu etsimään työntekijöitä myös osin epätarkoituksenmukaisin ratkaisuin. Valtiovarainministeriö ei ole esittänyt tilastotietoja tällaisista ratkaisuista.

Kehysriihen yhteydessä hallitus ilmaisi, että tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimimisesta tulee säätää käytössä olleen sosiaali- ja terveysministeriön antaman vuoden 2017 ohjeen mukaisesti. Nyt eduskunnalle annettu hallituksen esitys on kuitenkin mainittua ohjeistua laajempi ja väljempi. Toteutuessaan esitys vaarantaisi myös sosiaalihuollon ammattihenkilölain tarkoituksen (1 §) edistää asiakasturvallisuutta sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeuden laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun.

Tilapäisenä toimimisen edellytyksistä säättäminen ei ole ratkaisu sosiaalityöntekijävajeeseen. Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys sivuuttaa sosiaalityöntekijäpulan vuosikymmeniä vallinneet juurisyyt. Hyvinvointialueita tulee esitetyn sijaan ohjata ja tukea sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärien rajaamiseen, tehtävänkuvausten ja tehtävärakenteiden kehittämiseen ja siten urapolkujen rakentamiseen, osaamisen kehittämiseen ja ammatillisen autonomian tukemiseen, laadukkaaseen ammatilliseen johtamiseen sekä muiden työolojen ja -turvallisuuden parantamiseen.

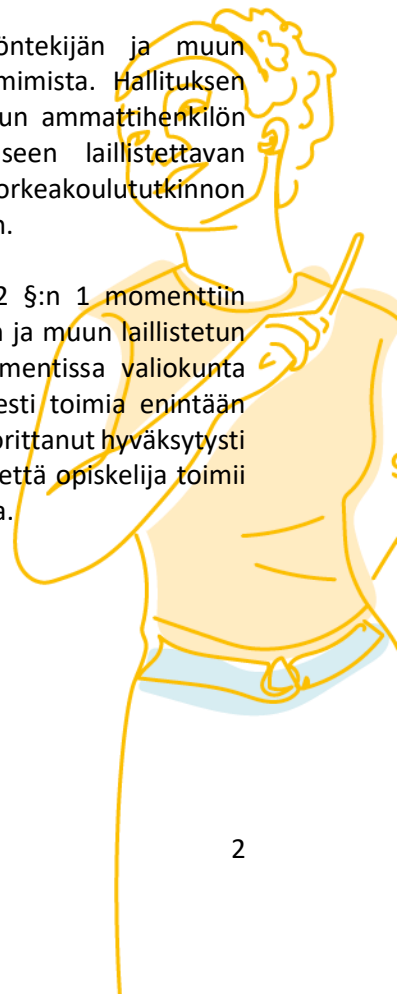
Esityksellä tavoitellaan myös työnjaon kehittämistä, mitä jo voimassa oleva sääntely tukee. Esitys ei tarjoa uusia aineksia työnjaon kehittämiseksi. Päinvastoin se vaikeutuu, mikäli nyt säädetään kirjavasta tilapäisten ammattiryhmästä. Talentia esittääkin työnjaon kehittämistä koskevien kirjausten poistamista esityksestä. Työ on perusteltua jättää sosiaali- ja terveysministeriön sosiaalihuollon tehtävärakenteiden ja työnjaon kehittämisen sekä osaamisen koordinaatiojaoston tehtäväksi. Jaosto voinee työssään hyödyntää myös osana Hyvän työn ohjelmaa syksyllä 2024 käynnistyviä sosiaalihuollon henkilöstön työnjakoa koskevia pilotteja. [Talentian linjaukset työnjaon](#) kehittämiseen ovat myös hyödynnettävissä.

Ammattihenkilölakia säädettäessä eduskunta tiukensi tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa toimimisen edellytyksiä

Voimassa oleva säännös (12 § 1 mom.) toimimisesta tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa on ollut voimassa sosiaalihuollon ammattihenkilölain voimaantulosta (1.3.20216) saakka. Säännöksen muotoilu on eduskunnan hyväksymä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössään (StVM 52/2024 vp) esittämän muutosehdotuksen mukainen.

Hallituksen esityksessä (HE 354/2014 vp) ei eroteltu sosiaalityöntekijän ja muun sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön ammatissa tilapäistä toimimista. Hallituksen esitykseen sisältyneessä 12 §:n 1 momentissa todettiin, että laillistetun ammattihenkilön ammatissa voi toimia tilapäisesti enintään vuoden ajan kyseiseen laillistettavan ammattihenkilön ammattiin opiskeleva tai sosiaalialalle soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jolla on riittävät edellytykset ammatissa toimimiseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta piti kuitenkin tarpeellisena ehdottaa 12 §:n 1 momenttiin muutosta siten, että pykälässä säädettäisiin erikseen sosiaalityöntekijän ja muun laillistetun ammattihenkilön ammatissa toimimisesta tilapäisesti. Pykälän 1 momentissa valiokunta ehdotti säädettäväksi, että sosiaalityöntekijän ammatissa voi tilapäisesti toimia enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön aineopinnot ja käytännön harjoittelun. Lisäksi ehdotettiin, että opiskelija toimii ammattiin valmistuneen sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.

Tilapäisesti sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön ammatissa toimimisen sääntelyn taustalla on hallituksen esityksen (354/2014 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan antaa opiskelijalle mahdollisuus perehtyä sosiaalipalvelujärjestelmään, saada ohjausta ja palautetta toiminnastaan sekä parantaa ammatillisia valmiuksiaan tulevia ammattihenkilön tehtäviä ajatellen. Säännöksen tarkoituksena todetaan lisäksi sosiaalihuollon palvelujen antamisen turvaaminen tilanteissa, jossa koulutusvaatimukset täyttäviä työntekijöitä ei ole saatavilla.

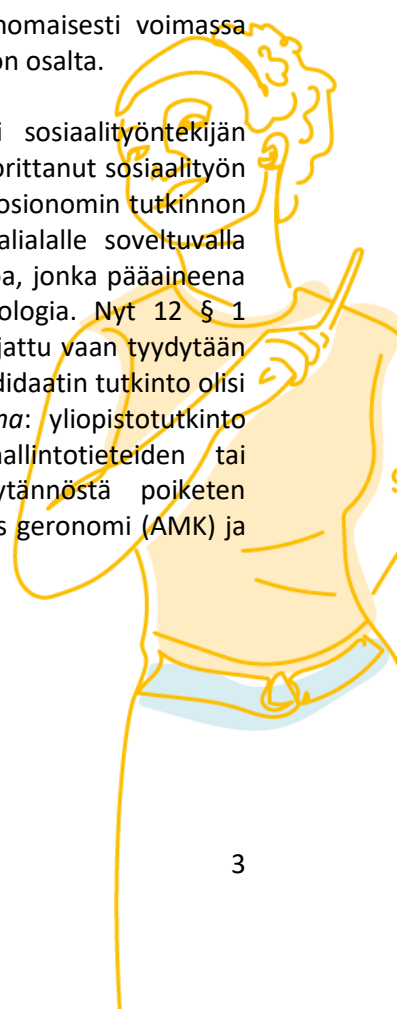
Hallituksen esityksessä korostetaan, että oikeus toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön tehtävissä on poikkeus pääsääntöön, jonka mukaan laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattia voi harjoittaa vain tietyn ammattipätevyyden ja ammatinharjoittamisoikeuden saanut henkilö.

Sosiaalihuollon asiakkailta on hallituksen esityksenkin mukaan oltava oikeusturvansa varmistamiseksi tiedossa se, milloin heidän asioistaan vastaa laillistettu sosiaalityöntekijä, jolla on oikeus sosiaalityöntekijän ammatinimikkeen käyttöön ja milloin kyse on sosiaalityön opiskelijasta tai henkilöstä, joka tilapäisesti toimii sosiaalityöntekijän tehtävissä 12 §:n 1 momentissa ehdotetun sääntelyn mukaisesti. Talentia on jo pitkään esittänyt, että tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävässä toimivista sosiaalityön tutkinto-opiskelijoista käytettäisiin nimitystä sosiaalityön opiskelija. Se mikä nimitys olisi käytössä ehdotetun sääntelyn mahdollisen voimaantulon jälkeen muilla tilapäisillä kuin sosiaalityön tutkinto-opiskelijoilla on ratkaistava valtakunnallisesti.

Esitys laajentaa hallitsemattomasti tilapäisesti sosiaalityön tehtävissä toimivien joukkoa

Hallituksen esityksessä tilapäisinä toimivien joukko laajenisi esimerkinomaisesti voimassa olleesta ohjeistuksesta sekä tutkintojen sisällöllisen määrittelyn että tason osalta.

Voimassa olleen STM:n vuoden 2017 ohjeen mukaan tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa on voinut toimia henkilö, joka on avoimessa yliopistossa suorittanut sosiaalityön perus- ja aineopinnot, jos hän on ennen näitä opintojaan suorittanut sosionomin tutkinnon tai sosiaalialalle soveltuvan ylemmän yliopistollisen tutkinnon. Sosiaalialalle soveltuvalla ylemmällä yliopistollisella tutkinnolla on tarkoitettu pääasiassa tutkintoa, jonka pääaineena on yhteiskuntapolitiikka, sosiaalipolitiikka, sosiologia tai sosiaalipsykologia. Nyt 12 § 1 momentin säännöskohtaisten perustelujen mukaan tutkintoja ei ole rajattu vaan tyydytään luettelemaan tutkintoja, joiden tasoa ei ole määritetty, jolloin myös kandidaatin tutkinto olisi mahdollinen ja joita koskeva luettelo on esitetty *esimerkinomaisena*: yliopistotutkinto esimerkiksi yhteiskuntapolitiikan, sosiaalipolitiikan, sosiologian, hallintotieteiden tai sosiaalipsykologian pääaineessa. Lisäksi aiemmasta soveltamiskäytännöstä poiketen soveltuviin ammattikorkeakoulututkintoihin ehdotetaan lisättävän myös geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) -tutkinnot.

Avoimessa yliopistossa ei osana sosiaalityönopintoja voi suorittaa käytännön harjoittelua, joka edellytetään tutkinto-opiskelijoilta hyväksytysti suoritetuksi sosiaalityön perus- ja aineopintojen ohella ennen tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä työskentelyyn hakeutumista.

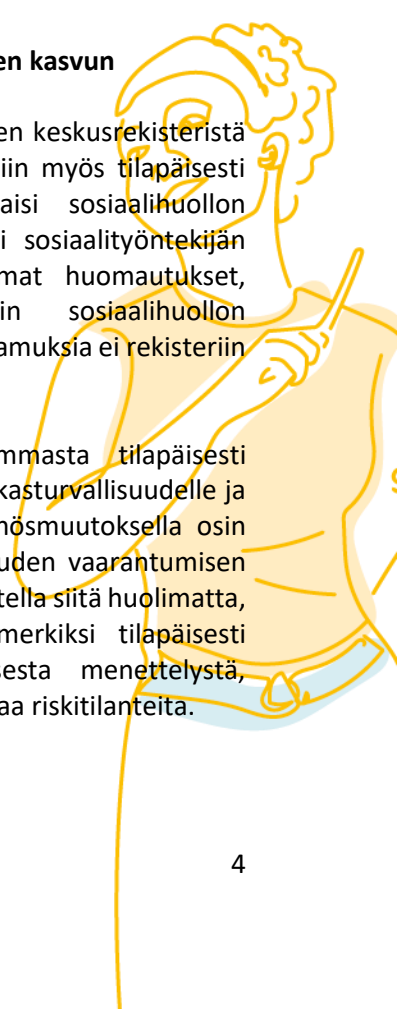
Huomattava on, että muilta kuin sosiaalityön tutkinto-opiskelijoilta puuttuvat usein myös sosiaalityössä välttämättömät sosiaalioikeuden opinnot, joita ei ole aina avoimessa yliopistossa mahdollista suorittaa. Lisäksi merkitystä on sillä, että avoimen yliopiston opiskelijoihin ei kohdistu valintamenettelyä eikä heihin sovelleta myöskään työelämän ja opiskeluympäristön turvallisuuden parantamiseksi säädettyä opiskeluun hakeutumista, opiskelu-oikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevaa SORA-lainsäädäntöä.

Käytännön harjoittelua korvaamaan ehdotetaan riittävää käytännön kokemusta ja ammattitaitoa. Esityksen mukaan sekä opintojen että riittävän käytännön kokemuksen ja ammattitaidon arviointi olisi työnantajien tapauskohtaisesti tehtävä. Esitys antaa työnantajalle suuren liikkumavaran, vaikka jo tähänastiset valvontaviranomaisten havainnot kertovat tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien vaarantavan sekä asiakasturvallisuutta että asiakkaiden oikeusturvaa. Toteutuessaan esitys edellyttääkin entistä toimivampaa omavalvontaa. Talentia on huolissaan omavalvonnan riittävydestä ja toimivuudesta tilanteessa, jossa tilapäisesti sosiaalityöntekijöiden tehtävissä voisi toimia nykyistä suurempi joukko aiempaa laajemmalla taustalla vailla riittävää sosiaalityön osaamista. Sitä, että hallituksen esityksessä on valittu käyttää ilmaisua oikeus toimia sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä nyt laissa käytössä olevan käsitteen ammatissa toimiminen sijaan, Talentia pitää myönteisenä yksityiskohtana.

Muutokset ammattihenkilörekisteriin todentavat asiakasturvallisuuden vaarantumisen kasvun

Ammattihenkilölain 16 §:n säännöstä sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteristä ehdotetaan muutettavaksi siten, että 2 momentin 4 kohtaan lisättäisiin myös tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivat henkilöt, jotta se vastaisi sosiaalihuollon ammattihenkilölain 12 §:ään ehdotettua muutosta. Näin tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien saamat Valviran valvontatoimenpiteenä antamat huomautukset, kirjalliset varoitukset tai turvaamistoimenpiteet merkittäisiin sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin. Lievempiä Valviran antamia seuraamuksia ei rekisteriin merkittäisi.

Kuten jo edellä on todettu, muodostaa esitys entistä laajemmasta tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien joukosta merkittävän riskin asiakasturvallisuudelle ja palvelujen laadulle, mikä myös hallituksen esityksessä on tällä säännösmuutoksella osin tunnistettu. Kokonaisuudessaan sääntelyn tuottamaa asiakasturvallisuuden vaarantumisen laajuutta ei esityksessä kuitenkaan oteta riittävästi huomioon eikä tarkastella siitä huolimatta, että esityksessä mainitaan valvontaviranomaisten havaintoina esimerkiksi tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien osaamisvajeet hallinnollisesta menettelystä, lainsäädännöstä, kirjaamisesta, palveluvalikoimasta sekä kyvyssä tunnistaa riskitilanteita.

Tilapäisenä työskentelyn määräaika olisi käytännössä vailla kattoa

Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivilta vaadittavan osaamisen heikentäminen, heidän saamiensa valvontatoimenpiteiden kirjaaminen ammattihenkilörekisteriin sekä ehdotettu vuoden määräaika pidemmän ajan työskentelyn mahdollistaminen synnyttävät yhdessä uuden entistä kirjavamman ammattiryhmän sosiaalihuoltoon tilanteessa, jossa yhä monimuotoistuvat ja monimutkaistuvat asiakkuudet edellyttävät korkeaa sosiaalityön osaamista sekä osaamisen jatkuvaa kehittämistä.

Esityksen mukaan sekä tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä että muun laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävissä toimimisen vuoden määräaika voidaan ylittää enintään vuodella kerrallaan, jos se on välttämätöntä asiakasturvallisuuden ja palveluiden saatavuuden tai jatkuvuuden kannalta taikka muusta erityisestä syystä silloin kun työnantajan rekrytointiyrityksestä huolimatta tehtävään ei ole saatu ammattipätevyyden saanutta henkilöä.

Vaikka ehdotus toisaalta selkeyttää käytössä olevia kirjavia tulkintoja vuoden määräajasta, niin samalla se luo tilanteen, jossa määräajalle ei olisi mitään kattoa. Seurauksena on paitsi sosiaalityön tutkinto-opiskelijoiden opiskeluaikojen pidentyminen ja valmistumisen hidastuminen juuri nyt, kun 12 § 1 momentin soveltamisen rajaaminen 19.7.2023 lukien on vauhdittanut sosiaalityön opiskelijoiden valmistumista. Lisäksi seurauksena on suureneva ja laajeneva aiempaa kirjavampi tilapäisten ryhmä sosiaalityön vaativalle ja vastuulliselle kentälle sekä kasvava ohjauksen, johtamisen ja valvonnan tarve laillistetuilta sosiaalityöntekijöiltä.

Esitys lisää sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalityön opiskelijoihin kuormitusta sekä heikentää pitovoimaa

Hallituksen esityksessä todetaan, että tilapäisinä toimivien ohjaus ja valvonta voisivat osaltaan lisätä laillistettujen sosiaalityöntekijöiden työn kuormitusta sekä vähentää asiakastyöhön käytettävää aikaa ja resursseja. Arvio on puutteellinen. Ohjaus ja valvonta vaativissa ja vastuullisissa sosiaalityöntekijän tehtävissä lisää tosiasiassa merkittävästi työn kuormittavuutta. Selvää on, etteivät tilapäisinä sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivat kykene työskentelemään samantasoisella osaamisella kuin laillistetut sosiaalityöntekijät niin sosiaalityön asiakas- ja asiantuntijatehtävien kuten rakenteellisen sosiaalityön eri tehtävissä ammattieettinen osaaminen mukaan lukien. He eivät myöskään kykene hallitsemaan tehtävässä vaadittavaa hallinto- ja sosiaalioikeuden laajaa kokonaisuutta eivätkä sosiaalityön perusoikeussidonnaisuutta. Sosiaalityössä vaadittavaa laajaa ja syvää osaamista ei ole mahdollista saavuttaa pidentämällä tilapäisenä työskentelyn määräaika. Esityksen toteutumisesta seuraisi, että laillistettujen sosiaalityöntekijöiden on omien virkavastuidensa ohella kyettävä varmistumaan entistä vaativammalla ja kasvavalla ohjauksella ja valvonnalla siitä, että yhä laajempi ja kirjavampi joukko tilapäisinä toimivia ymmärtäisivät työnsä vaatiman ammattiosaamisen laadun, laajuuden ja oikeudelliset vastuut sekä kykenisivät toimimaan niiden mukaisesti. Aina tästä lisätyöstä ei laillistetuille sosiaalityöntekijöille makseta edes korvausta.

Ohjaus ja valvontatehtävät lisäävät siis paitsi työmäärää niin myös kuormitusta ja ovat pois muusta sosiaalityön asiakas- ja asiantuntijatyöstä sekä niiden kehittamisestä. Lisääntyvät ohjaus- ja valvontatehtävät vähentävät myös sitä työaika, jota tutkimustiedonkin mukaan sosiaalityöntekijät välttämättä tarvitsevat toimintansa ja asiantuntijuutensa kehittämiseen. Selvää on, että lisääntyvät ohjaus- ja valvontatehtävät eivät lisää pätevien sosiaalityöntekijöiden pito- ja vetovoimaa. Työn- ja alanvaihtohalukkuus on jo nyt yleistä. Lähes puolet Talentian vuoden 2024 työolobarometriin vastanneista sosiaalityöntekijöistä harkitsi vähintäänkin usein työn vaihtamista oman alan sisällä. Kolmannes mietti aktiivisesti myös alan vaihtoa. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen selvityksessä Sosiaalihuollon ammattilaiset pohjoisella yhteistyöalueella keskeisin tekijä työpaikan vaihtosuunnitelmien taustalla on työn kuormittavuus.

Hallituksen esitys on herättänyt suurta huolta laillistetuissa sosiaalityöntekijöissä, jotka ovat eri medioissa julkaistuissa kannanotoissaan tuoneet esille esityksen kielteisiä vaikutuksia sekä asiakasturvallisuuteen että työhyvinvointiin ja -turvallisuuteen kuin myös koettuun laillistettujen sosiaalityöntekijöiden tekemän työn arvostuksen puutteeseen.

Esitys ei myöskään lisää sosiaalityön tutkinto-opiskelijoiden motivaatiota hakeutua valmistumisensa jälkeen sosiaalityöntekijöiksi, koska nyt täysin muista sosiaali- ja terveydenhuollon säännellyistä ammateista poiketen halutaan mahdollistaa kirjavan joukon työskentely niin määrääjän kuin suurelta osin myös tehtävien osalta samoissa tehtävissä, joita varten he itse suorittavat yliopistossa ylempää korkeakoulututkintoa. Talentian Vastavalmistuneiden Urapolut 2023 - selvityksen mukaan jopa reilu kolmannes tuoreista sosiaalityön maistereista harkitsi toiselle alalle siirtymistä. Jo nyt on äärimmillään ollut tilanteita, joissa tilapäisinä toimivat ohjaavat toisia tilapäisinä toimivia.

Muiden kuin sosiaalityön tutkinto-opiskelijoiden osalta hallituksen esityksessä nähdään ehdotetun sääntelyn voivan madaltaa heidän kynnystään alalle siirtymiseen. Sosionomeja (AMK) lukuun ottamatta tämä kynnys päinvastoin todennäköisesti korottuisi, koska heillä ei ole aiempien opintojensa ja työtehtäviensä perusteella tosiasiallisia edellytyksiä selviytyä niin tiedollisesti kuin taidollisesti korkeaa osaamisesta vaativasta virkavastuusta, johon sisältyy myös poikkeuksellisen suuri psykososiaalinen kuormitus.

Lapsen oikeus osaavaan lastensuojelun sosiaalityöhön heikkenee

Kevään 2024 kehysriihikirjauksen tausta on lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden riittävydessä. Kirjaus ei tunnista lastensuojelun sosiaalityön vaativuutta eikä vastuullisuutta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportin (31/2024, 7.6.2024) mukaan huhtikuussa 2024 lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tehtäviä hoiti tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiva henkilö 24 prosentissa vakansseja. Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vakansseista oli avoinna 14 prosenttia. Lastensuojelun sosiaalityöntekijäkohtainen enimmäisasiakasmäärä ylittyi tuolloin muilla hyvinvointialueilla paitsi Etelä-Karjalassa, Keski-Pohjanmaalla ja Helsingissä. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa toteutettu pitkäjänteinen toiminnan kehittäminen on vaikuttanut myös siihen, että henkilöstön vaihtuvuus on ollut hyvin vähäistä.

Lastensuojelun sosiaalityössä laillistettujen sosiaalityöntekijöiden pitovoimaa voidaan lisätä muun muassa tarjoamalla valtakunnallisesti eriasteista tukea ja osaamisen kehittämistä työuran eri vaiheissa sekä rakentamalla selkeä urapolku. Tämä edellyttää organisaatioilta rakenteita, joissa työntekijöiden oppimista mahdollistetaan ja jotka vahvistavat psykologista turvallisuutta, mielekkyyden kokemuksia ja työssäjaksamista. ([Osaaminen lastensuojelun sosiaalityössä. THL:n työpaperi 36/2020.](#))

Lastensuojelulain mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän keskeisenä tehtävänä on toteuttaa lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua tekemällä asiakassuunnitelma, järjestämällä avohuollon tukitoimia sekä tarvittaessa tekemällä kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä siihen liittyvä sijais- ja jälkihuolto. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun lisäksi sosiaalityöntekijä koordinoi lapsen ja perheen asiakkuuden kokonaisuutta, tekee rakenteellista sosiaalityötä sekä kehittää omaa työtään.

Lastensuojelulaki sekä voimassa oleva ammattihenkilölaki ja siihen nyt ehdotetut muutokset toteutuessaan mahdollistavat valitettavasti myös jatkossa sen, että osin lapsen asioista vastaavina sosiaalityöntekijöinä voivat toimia myös tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä olevat. Ammattihenkilölain 12 §:n 4 momentissa rajataan tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivilta pois oikeus päättää kiireellisissä tapauksissa tahdosta riippumattoman huollon antamisesta tai siihen liittyvistä toimenpiteistä, mikä on kuitenkin vain osa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävien kokonaisuutta ja tosiasiallisia osaamisvaatimuksia. Lastensuojelulain henki edellyttää, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän keskeinen tehtävä on olla lapsen puolella ja lasta varten koko lapsen asiakasprosessin ajan lapsen etu varmistaen. Siten tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä pääsääntöisesti vain rajatun ajan toimiva ei vastaa sitä, mitä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän rooli, tarkoitus, tehtävät ja vastuut kokonaisuudessaan ovat. Joillakin alueilla tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiville on hallituksen esityksen mukaan räätälöity tehtäväkuvia, joissa on rajattu esimerkiksi pois lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä toimiminen. Tällaisista rajauksista ei esityksessä kuitenkaan ole lukumäärätietoja. Pääasiassa palkkausjärjestelmän takia heidän palkkansa todetaan kuitenkin vastaavan virassa toimivan sosiaalityöntekijän palkkaa.

Valviran havaintojen pohjalta esityksessä mainitaan, että edes sosiaalityön opiskelijat eivät ole kaikilta osin pystyneet hoitamaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäviä asiakasturvallisesti eikä lapsen edun ja oikeuksien mukaisesti. Silti nyt ehdotetaan entisestään laajennettavaksi joukkoa, joka voisi lainsäädännön pohjalta tilapäisesti toimia myös lapsen asioista vastaavana sosiaalityöntekijänä ja jotka laskettaisiin mukaan henkilöstömitoitukseen.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että saatavissa olevan tiedon perusteella ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että paitsi sosiaalihuollossa yleisesti niin myös lastensuojelussa asiakasturvallisuus voisi vaarantua. Siksi työnantajalla voidaan esityksen mukaan katsoa olevan erityinen vastuu huolehtia lastensuojelun sosiaalityössä vaativimpien asiantuntijatehtävien olemisesta laillistettujen sosiaalityöntekijöiden vastuulla. Tästä ei kuitenkaan ole riittävän kattavasti säädetty eikä sääntelyn tarpeesta esityksessä myöskään esitetä mainintoja. Näin riskin kantavat lapset ja heidän perheensä.

Esityksessä ratkaisuksi tarjotaan tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien henkilöiden työskentely työpareina laillistetuille sosiaalityöntekijöille. Talentia huomauttaa, että lastensuojelun sosiaalityöntekijän, niin vakinaisen kuin tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivan, työparina toimii jo nyt useasti sosionomi (AMK). Tästä syystä on esitetyn työpariajattelun toimimista ratkaisuna lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden saatavuusongelmaan vaikea ymmärtää. Paitsi lisää päteviä sosiaalityöntekijöitä tyhjiin tai tilapäisillä täytettyihin sosiaalityöntekijöiden vakansseihin tarvitaan myös lisää sosionomeja sosiaaliohjauksen kasvavaan kysyntään vastaamaan.

SOSIAALIALAN KORKEAKOULUTETTUJEN AMMATTIJÄRJESTÖ TALENTIA RY

Jenni Karsio
puheenjohtaja

Jaana Manssila
erityisasiantuntija

Lisätietoja:

Jenny Suominen, yhteiskuntavaikuttamisen johtaja, 050 491 1401,
jenny.suominen@talentia.fi

Jaana Manssila, erityisasiantuntija, 045 7881 3880, jaana.manssila@talentia.fi

